

УДК 338.48:640.4

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-02

Альбещенко О. С., кандидат економічних наук, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0002-9920-7049

e-mail: aalbeschenko@gmail.com

Вейц А. М., доктор філософії, старший помічник начальника відділу забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти, Військова академія, м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7454-1534

e-mail: aveyts30@gmail.com

Крічфалушій М. В., старший помічник начальника відділу забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти, Військова академія, м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0009-0001-0406-042

e-mail: vaodesa.nauka@gmail.com

Розвиток туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад

Анотація. У статті розглянуто основні принципи розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад. Розкрито сутність туристично-готельного підприємництва, як галузі підприємницької діяльності, яка охоплює сферу різноманітних послуг, що спеціалізується на організації відпочинку і розміщенні туристів і відпочиваючих, що включає в себе широкий спектр послуг і сприяють комфортному та приємному перебуванню туристів, або відпочиваючих на певній туристичній дестинації, які забезпечують комфорт і задоволення від перебування туристів на обраній туристичній дестинації. Доведено, що одним із основних напрямів у розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва є обмін досвідом та експертизою представниками територіальних громад, як процес, що допомагає покращити ефективність роботи органів місцевого самоврядування, удосконалиє законодавчу систему місцевого оподаткування і зборів територіальних громад та є основним стратегічним механізмом й інструментом у розвитку місцевих економік.

Проведено аналіз теоретичних і практичних аспектів розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад. Зазначено, що перерозподіл влади та ресурсного потенціалу між рівнями управління розглядається в розвинених країнах як один із факторів та інструмент у забезпеченні національної безпеки та економічної стабільності і своєю чергою забезпечує розвиток територіальних громад.

Ключові слова: галузь; міжнародна співпраця; розвиток; туризм; співробітництво; територіальна громада; туристично-готельне підприємництво; цифровий маркетинг.

Oleksii Albeshchenko, Ph. D. in Economics, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Arkadii Veits, Ph. D., Senior Assistant to the Head of the Department for Quality Assurance of Educational Activities and Higher Education, Military Academy, Odesa, Ukraine

Mykhailo Krichfalushii, Senior Assistant to the Head of the Department for Quality Assurance of Educational Activities and Higher Education, Military Academy, Odesa, Ukraine

Development of Tourism and Hotel Business Based on Cooperation between Territorial Communities

Abstract Introduction. Within the framework of decentralization reforms and current global trends, local authorities have gained significant opportunities for the socio-economic development of territorial communities and regions, especially through the active implementation of cooperation principles. The development of tourism and hotel business on the basis of cooperation between territorial communities is the main strategic mechanism and tool in the development of local economies, as economic growth is the main desired result in the development and implementation of any local economic development strategy that ensures an increase in the standard of living of the population. Cooperation between territorial communities in the field of tourism and hotel business can significantly increase efficiency by pooling resources, which optimizes costs and promotes the development of tourism infrastructure. Taking into account the geographical and cultural characteristics of regions helps to optimize the use of local resources and preserve cultural heritage, which contributes to economic growth and competitiveness of the national economy.

Purpose. To study the theoretical and practical aspects of the development of tourism and hotel business on the basis of cooperation between territorial communities.

¹ Стаття надійшла до редакції: 17.10.2024

Received: 17 October 2024

Results. Based on the analysis of theoretical and practical aspects of the development of tourism and hotel business through the prism of cooperation of territorial communities, it can be argued that in modern conditions this process acts as a critical component and mechanism for the realization of common strategic goals. These goals are achieved through active use of local resources, development of infrastructure, creation of new jobs and increase in competitiveness of regions at the national and international level. Interaction between tourism companies and local communities ensures effective taxation communities ensures effective formation of the tax environment, which, in turn, contributes to an increase in local budget revenues.

Conclusions. Based on the study, we can conclude that the integration of these features into strategic development plans will help to create economic conditions that meet the specifics of each region and will contribute to the competitiveness of the national economy. In addition, the active popularization of Ukraine in the international arena will have a positive impact on its investment attractiveness, attracting foreign investment, tourist flows and international partners. This will help improve the image of Ukraine as a stable and promising economic environment, which, in turn, will lead to an increase in economic activity and ensure an increase in the level of revenues to local budgets. Therefore, a comprehensive approach to the use of regional peculiarities and strategic positioning based on cooperation of territorial communities in the context of globalization processes is the key to achieving sustainable economic development and improving the quality of life of the population.

Keywords: industry; international cooperation; development; tourism; cooperation; territorial community; tourism and hotel business; digital marketing.

JEL Classification: R 58; M 30

Постановка проблеми. В контексті реформ децентралізації та сучасних глобальних тенденцій у світі місцеві органи влади отримали значні можливості для соціально-економічного розвитку територіальних громад і регіонів, у тому числі на засадах співробітництва. Світова практика вказує на те, що перерозподіл влади та ресурсного потенціалу між рівнями управління розглядається в розвинених країнах як один із факторів та інструмент щодо забезпечення національної безпеки та економічної стабільності [1, с. 7], а отже, розвитку територіальних громад і національної економіки. Основна мета управління розвитком туристично-готельного бізнесу на основі співпраці між територіальними громадами полягає у створенні ефективного механізму та інструменту управління, які застосовуються для розвитку туристично-готельної сфери, вдосконалення туризму та розширення послуг відповідно до сучасних міжнародних стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад досліджувалося в наукових роботах таких вчених, як Т. Кузь, Л. Малюта, Г. Островська, Г. Нагорняк [2], І. Артьомов [5], М. Огієнко, А. Огієнко, Г. Саркісян, Ю. Любаров [6], К. Васьківська, Ю. Васьківський, О. Децик, В. Прокопишак [6] тощо.

Формулювання цілей дослідження. Дослідження теоретичних і практичних аспектів розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристично-готельне підприємництво – це галузь підприємницької діяльності, що спеціалізується на організації відпочинку і розміщенні туристів або відпочиваючих, що включає в себе широкий спектр послуг, які сприяють комфортному і приємному перебуванню туристів або відпочиваючих на певній туристичній дестинації. Активізація розвитку туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах передбачає створення відповідної туристично-готельної інфраструктури та

сферу її обслуговування, що включає в себе: готелі й інші засоби розміщення (мотелі, апартаменти та квартири, кемпінги і глемпінги), туристичні послуги (екскурсії, транспортні послуги, місцеві послуги), хостинг і обслуговування (прийом туристів або відпочиваючих, забезпечення питань безпеки, консьерж-сервіс), цифровий маркетинг і продаж (реклама, бронювання), управління якістю і зворотній зв'язок (оцінка і покращення сервісу), що включає в себе збір відгуків від туристів як постійний процес моніторингу й аналізу для покращення якості обслуговування і вдосконалення послуг. Туристично-готельне підприємництво відіграє ключову роль у структурній трансформації економіки, суттєво сприяючи підвищенню якості життя населення, забезпечує залучення інвестицій для розвитку інфраструктури територіальних громад, а також генерує значні доходи від зростаючих туристичних потоків. Завдяки ефективному використанню історико-культурних і природно-рекреаційних ресурсів територій, туристично-готельне підприємництво сприяє активному включенню регіонів у національну та міжнародну торгівлю послугами [2, с. 86]. В результаті, туристично-готельне підприємництво є важливим фактором економічного зростання і соціального добробуту, що забезпечує інтеграцію регіонів у глобальні економічні процеси.

Розвиток туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад є основним стратегічним механізмом й інструментом у розвитку місцевих економік, оскільки економічне зростання є основним бажаним результатом при розробці і реалізації будь-якої стратегії місцевого економічного розвитку, що забезпечує підвищення рівня життя населення. Основою співробітництва у даному напрямку може виступати спільне фінансування, а саме: об'єднання фінансових ресурсів різних територіальних громад для інвестування у великі спільні проекти, які окремі територіальні громади не можуть реалізувати самостійно.

Одним із основних напрямів у розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах

співробітництва є обмін досвідом та експертизою представниками територіальних громад як процес, що допомагає покращити ефективність роботи органів місцевого самоврядування (удосконалення процесу розробки й реалізації місцевих програм, формування та вдосконалення механізму антикризового управління, який включає в себе постійний аналіз і моніторинг якісних і кількісних показників економічного розвитку туристично-готельного підприємства в територіальних громадах, впровадження платформ електронного врядування, системи управління муніципальними ресурсами, інформаційних порталів і мобільних додатків, системи управління соціальними послугами, платформи для краудфандингу та громадських ініціатив), підвищити рівень їх можливості й компетентності, а також забезпечити співпрацю, яка полягає у розвитку туристично-готельної інфраструктури, технологій та управлінських практик.

Реалізація управлінських повноважень органів місцевого самоврядування в умовах реформ децентралізації, розробки ними і реалізації міських програм щодо розвитку підприємства та туризму на засадах співробітництва, забезпечує розвиток туристично-готельного підприємства і є стратегічною основою для багатьох країн у вирішенні важливих місцевих і регіональних проблем. Такий підхід сприяє вирішенню питань соціально-економічного розвитку регіонів, створенню нових робочих місць, покращенню якості й підвищенню рівня життя населення, вирішенню екологічних, науково-технічних та інших проблем.

Розвиток туристично-готельного підприємства на засадах співробітництва територіальних громад активно сприяє створенню в Україні різноманітних недержавних туристичних організацій (туристичних агентств, туроператорів, виставкових організацій, туристичних видань тощо), комерційних структур, які спеціалізуються на наданні послуг у сфері туризму і подорожей, мають членство у світових професійних спілках, міжнародних організаціях та асоціаціях. З наведеного можемо зробити висновок, що забезпечення активізації відповідних перелічених елементів на засадах співробітництва в територіальних громадах дає можливість галузі туристично-готельного підприємства раціонально й ефективно реалізовувати туристичний потенціал громад і регіонів, удосконалювати рівень міжнародної якості туристичних послуг, забезпечувати безперервний моніторинг у впровадженні світових стандартів, розвивати і удосконалювати місцевий цифровий туристичний маркетинг, а також ділове партнерство.

Як зазначають І. Ельвекрок, Н. Вейлен, Й. Шолдерер та Б. Соренсен, кожна фірма бере участь у

декількох кооперативних діадах (групи з двох суб'єктів, які взаємодіють один з одним). Розвиток туристично-готельного підприємства на засадах співробітництва територіальних громад можна виокремити на основі різних типів результатів взаємодії, які сприяють збільшенню прибутку туристично-готельного підприємства. У туристичному секторі мережеві ефекти та взаємозалежності між результатами взаємодії стають ключовими питаннями [3, с. 1].

Відповідно до статті 2 Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владою від 21 травня 1980 року транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних громад або влади, визначеної внутрішнім законодавством [4].

Розвиток транскордонного співробітництва вітчизняних підприємств, в тій чи іншій мірі пов'язаних з туристичною діяльністю, багато в чому залежить від тих умов, які створює держава. Однак, на практиці, бізнес-структури намагаються вирішити проблемні питання власними зусиллями на основі професійних контактів. Крім того, доволі незначна кількість підприємств знає про існування таких форм транскордонного співробітництва, як кластери, індустріальні парки тощо, тим самим не використовуються ті переваги, які можуть бути надані даними формами співпраці [5, с. 90].

Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування в Україні у сфері розвитку туристично-готельного підприємства на засадах співробітництва включає в себе перелік значущих спільних міжнародних проектів й ініціатив, які мають на меті розвиток туристично-готельного підприємства на засадах міжнародного співробітництва та промоцію туристичних можливостей країни, що представлені на рис. 1. Основа розвитку туристично-готельного підприємства на засадах співробітництва територіальних громад полягає у постійній співпраці в міжнародних проектах, які спрямовані на розвиток екологічного й культурного туризму в територіальних громадах і регіонах, включають в себе розробку туристичних маршрутів, підвищення якості послуг і розвиток туристичної інфраструктури.

Розвиток туристично-готельного підприємства на засадах співробітництва територіальних громад у проектах за підтримки міжнародних організацій, таких, як Всесвітня туристична організація (ЮНВТО), яка є спеціалізованою установою Організації Об'єднаних Націй (ООН), надає Україні технічну допомогу у забезпеченні розвитку туристичної інфраструктури, сприяє розвитку міжнародного туризму.

Рисунок 1 – Розвиток туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад

Джерело: розроблено авторами

В територіальних громадах Південного регіону України постійно ведеться співробітництво з міжнародними експертами щодо надання експертних рекомендацій по Індексу конкурентоспроможності міст. Програма виконується за підтримки Програми USAID “Конкурентоспроможна економіка України”. Цілями Програми USAID є надання експертної допомоги в розробці докладних рекомендацій (у вигляді програми та дорожньої карти / плану заходів) для виконавчих органів місцевих рад, щодо покращання бізнес-привабливості територіальної громади за компонентами, які є складовими індексу конкурентоспроможності міст. Всі експертні рекомендації є основою кращих світових практик, застосовуючи їх у подальшому, буде можливо розробити комплексний пакет високоефективних антикризових заходів, який включає аналіз економічної ситуації в територіальних громадах і регіонах, впровадження конкретних заходів щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад [1, с. 10-11].

На сучасному етапі розвитку туристично-готельного підприємництва територіальних громадах відбувається процес формування національної інфраструктури геопросторових даних на основі реалізації міжнародної співпраці та спільних проектів, таких як: проект “Геоінформаційні системи для туризму” – форма міжнародної співпраці, що використовує геоінформаційні технології для розвитку туристичних маршрутів і покращення інформаційних систем; білатеральні ініціативи – вид міжнародної співпраці за програмами в туристичній галузі, такі як спільні туристичні маршрути й обмін досвідом між

громадами, що мають потужні туристичні потоки (Польща, Канада); спільні інвестиційні проекти з міжнародними інвесторами, що передбачають розвиток туристичної інфраструктури в територіальних громадах, створення нових готелів та курортів за участі іноземних партнерів.

В останні роки туристично-готельне підприємництво стало важливим фактором економічного розвитку регіонів. В Україні особливо актуальним є співробітництво територіальних громад для розвитку і модернізації туристичної інфраструктури. Воно включає в себе розвиток транспортної мережі, зокрема ремонт і модернізацію доріг, а також поліпшення комунальних послуг. Якісна інфраструктура значно підвищує привабливість регіонів для туристів. Також територіальні громади на засадах співробітництва активно працюють над створенням спільних туристичних маршрутів та пакетів. Наприклад, кілька сусідніх громад можуть об’єднати свої зусилля для розробки маршрутів, які включають природні та культурні пам’ятки різних територій. Розвиток туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад передбачає підтримку місцевого бізнесу, дозволяє інтегрувати різноманітні туристичні пропозиції, забезпечуючи більш різноманітний і привабливий вибір для туристичних потоків, дає змогу територіальним громадам реалізовувати масштабні проекти, які можуть включати спільні інфраструктурні ініціативи, такі як розумні готелі, сучасні туристичні бази відпочинку (оснащені високоякісною інфраструктурою, що включає комфортабельні номери, сучасні готельні

послуги, ресторани з різноманітним меню, SPA-центри, SPA-готелі, а також інші зручності та об'єкти підвищеного комфорту; наявність бездротового інтернету, кондиціонування та інші сучасні технології також є стандартом), культурні центри, екологічні маршрути та інші об'єкти, що підвищують конкурентоспроможність регіонів на національному та міжнародному рівнях.

Розвиток туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад є важливим аспектом для залучення й реалізації спільних інвестиційних проєктів, що у подальшому забезпечить збільшення туристичних потоків до територіальних громад, соціально-економічний розвиток. Співробітництво територіальних громад, як зазвичай, ґрунтується на договірній основі про співробітництво територіальних громад у формі реалізації суспільних проєктів. Основні аспекти такого співробітництва включають в себе: формування регіонального туристичного бренду, розробку та створення туристичного продукту з урахуванням історичних і географічних особливостей територіальних громад і регіонів України (розробка туристичних маршрутів, культурні програми тощо); реалізацію інфраструктурних проєктів (спільне фінансування та реалізація інфраструктурних об'єктів, будівництво туристичної та готельної інфраструктури); сферу обслуговування (розробка та впровадження спільних навчальних програм сфери обслуговування туристично-готельного підприємництва); реалізацію ефективної місцевої цифрової маркетингової політики (створення спільних маркетингових кампаній, участь у туристичних виставках та ярмарках, що у подальшому дозволить підвищити рівень привабливості територіальних громад та збільшити туристичний потік); збереження природних і культурних цінностей громад (залучення інвестицій у сферу туристично-готельного підприємництва шляхом спільних ініціатив із залученням місцевих і міжнародних інвесторів); формування сприятливого інвестиційного клімату в територіальних громадах (розробка та реалізація комплексних заходів щодо поліпшення умов діяльності інвесторів, розширення механізмів й інструментів щодо реалізації інвестиційних проєктів). Позитивні результати співробітництва територіальних громад у сфері управління та розвитку туристично-готельного підприємництва залежать від ефективного планування, координації зусиль і впровадження інноваційних підходів.

Формування сприятливих передумов щодо розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад забезпечує розвиток туристичної індустрії в цілому, підвищує рівень її конкурентоспроможності у світі, але досягнення цих показників можливе лише на основі створення сприятливого бізнес-клімату, глибоких економічних знань законів і закономірностей ринкової та змішаної економіки.

Процес розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад має низку проблем, таких як:

– відсутність відповідного рівня туристично-готельної інфраструктури, що включає в себе сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності (готелі, туристичні комплекси, кемпінги, мотелі, пансіонати, підприємства харчування, транспорту, заклади культури, спорту), які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів, недостатній рівень фахової підготовки підприємців у галузі туризму та готельної сфери. Інноваційна інфраструктура туристичної сфери регіону повинна складатися з таких обов'язкових підсистем, що мають різне функціональне навантаження (фінансова інфраструктура, матеріально-технічна інфраструктура, інформаційна інфраструктура, кадрова інфраструктура, консалтингова інфраструктура) [6];

– низький рівень їх правових знань та менеджменту, інноваційної активності підприємств малого бізнесу та кооперації з великими підприємствами, незначна залученість до зайняття підприємницькою діяльністю окремих вразливих груп населення (в т. ч. жінок, молоді, внутрішньо переміщених осіб), недосконала система надання адміністративних послуг, недостатній рівень інформаційної підтримки підприємницької діяльності тощо.

Розвиток туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад на законодавчому рівні регулюється Конституцією України, Законом України “Про співробітництво територіальних громад” [11] (визначає основні принципи співробітництва і загальні положення співпраці, основні форми співробітництва), Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” [12] (визначає правові засади місцевого самоврядування, включаючи умови і форми співробітництва між територіальними громадами), Законом України “Про туризм” [13] (визначає низку повноважень органів місцевого самоврядування (сільських, селищних рад) у сфері розвитку туристично-готельного підприємництва), Законом України “Про кооперацію” [14] (регулює порядок та умови міжміської і міжселищної співпраці, включаючи питання об'єднання для спільного вирішення проблем і здійснення проєктів), іншими нормативно-правовими актами, що стосуються конкретних аспектів місцевого самоврядування, таких як: фінансування, планування територій.

Процес розвитку туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах на основі співробітництва охоплює як теоретичні, так і практичні аспекти.

Теоретичні аспекти цього розвитку можна розглянути через декілька ключових напрямків, а саме через: теорію розвитку туризму, що включає в себе спільні моделі туристичного розвитку:

наприклад, модель (фази розвитку туризму), що відображає принципи внутрішньої спільної організації або функціонування, як туристичні території проходять через різні етапи розвитку від відкриття до комерціалізації та зрілості; концепцію сталого туризму, що підкреслює важливість збалансованого підходу, який враховує екологічні, соціальні, економічні, управлінські аспекти, а також стратегії розвитку. Розробка спільних стратегій розвитку туристично-готельного сектору, включаючи спільні інвестиційні проєкти, цифрові маркетингові стратегії та плани з розвитку інфраструктури й управління якістю, має бути ефективною та соціально значущою для населення. Економічна ефективність туризму передбачає, що туристична діяльність у державі повинна розвиватися паралельно й у взаємозв'язку з іншими галузями економіки. Вивчаючи наявність рекреаційно-туристичного потенціалу та наявність усіх складників самостійної галузі національної економіки, необхідно розглянути питання про створення чіткої державної політики у сфері туризму та впровадження злагоджених механізмів її реалізації. Саме тому в березні 2022 року Кабінетом Міністрів України було ухвалено Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року [7].

Розвиток туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах включає не лише теоретичні моделі, але й практичні стратегії та певну послідовність дій, які можуть бути впроваджені для досягнення успіху. Ось кілька практичних аспектів, які, на наш погляд, можуть допомогти у процесі розвитку галузі туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва, а саме: оцінка та планування спільних ресурсів, вивчення природних, культурних особливостей та інфраструктурного потенціалу громад, розробка спільної та узгодженої стратегії розвитку туристично-готельного підприємництва, який включає: цілі, завдання, ресурси, бюджет і терміни реалізації. Всі вищезазначені аспекти взаємопов'язані та разом складають комплексний підхід до розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад.

Напрями відповідної підтримки для забезпечення розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад реалізуються на основі спільної та узгодженої роботи усіх складових системи інновацій між суб'єктами туристично-готельного підприємництва, органів місцевого самоврядування та державної влади, політика яких повинна бути направлена на приведення законодавства України у відповідність до

права країн Європейського Союзу (далі – ЄС). Важливими напрямками розвитку туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах на сучасному етапі є реалізація природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу з урахуванням

історичних і географічних особливостей територіальних громад і регіонів України, розвиток зовнішньоекономічної діяльності в умовах Європейської інтеграції при взаємодії органів місцевої влади як районних, так і обласних рівнів [8].

Однією зі складових при формуванні передумов щодо розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад Південного регіону України є формування сприятливого інвестиційного клімату територіальних громад Миколаївської та Одеської областей, які виступають координаторами і партнерами у низці проєктів міжнародної технічної допомоги, направлених на розширення і підтримку бізнесу у сфері розвитку туристично-готельного підприємництва та морського кластера, а саме: координують проєкт в рамках секторальної бюджетної підтримки ЄС – інкубатор із запуску бізнесу у сфері аквакультури “Aquabator” (інкубатор запуску бізнесу у сфері аквакультури (акваферма), який передбачає створення екосистеми щодо розвитку аквакультури на півдні України). У перспективі акваферма має стати привабливим туристичним об'єктом. Тут планують проводити екскурсії та частувати гостей щойно приготованою фореллю. В рамках проєкту планується заснування бази навчальних матеріалів, створення акваферми, обладнаної установкою замкнутого водопостачання за кращими світовими практиками, з метою започаткування бізнесу у сфері аквакультури. Також вищезазначені територіальні громади беруть участь у впровадженні заходів в рамках проєкту “Crea Center” спільної операційної програми Interreg NEXT “Басейн Чорного моря 2021-2027” (учасники програми Україна, Болгарія, Румунія, Греція, Туреччина) [9], яка має на меті сприяння розвитку транскордонної співпраці в регіоні Чорного моря шляхом інтеграції зусиль між державами для вирішення спільних сучасних викликів на основі співробітництва у економічній, екологічній та соціокультурній сферах. У межах проєкту планується організація креативного простору, що стане платформою для представників творчих індустрій, таких як художники, архітектори, дизайнери та інші, хто прагне розвивати підприємницькі навички та вчитися перетворювати свої ідеї на конкретні продукти власної творчості, а також отримувати підтримку в бізнес-процесах [1, с. 9-10]. Головне завдання політики прикордонного співробітництва на зовнішніх кордонах ЄС полягає у підтримці сталого розвитку як з одного, так і з іншого боку цих кордонів. Це передбачає зменшення різниці в рівні життя між населенням прикордонних країн, що особливо важливо для підвищення соціальної та економічної стабільності в прикордонних регіонах. Політика прикордонного співробітництва також спрямована на вирішення численних проблем, які виникають у зв'язку з розширенням ЄС, включаючи адаптацію до нових умов і інтеграцію нових територій.

Окрім того, така політика намагається максимально ефективно використовувати можливості, що з'являються завдяки розширенню ЄС, забезпечуючи зростання економічної взаємодії, покращення й удосконалення інфраструктури, а також розвиток спільних проектів між регіонами, що розташовані вздовж європейських сухопутних і морських кордонів. Це охоплює не лише удосконалення транспортних та комунікаційних інфраструктур, а й реалізацію спільних ініціатив у сферах екологічної стійкості, безпеки та культурного співробітництва. Таким чином, прикордонне співробітництво є ключовим елементом у забезпеченні стабільності та економічному розвитку всієї Європейської території.

Управління розвитком туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад базується на реалізації

спільних проектів і, безперечно, залежить від реалізації ефективної інноваційно-інвестиційної політики, імплементації інноваційних управлінських підходів і надання послуг згідно вимог міжнародних стандартів. Основними цілями державної та регіональної фінансової політики щодо фінансового забезпечення суб'єктів туристично-готельного підприємництва, які закладені в законодавстві, зокрема в положеннях Конституції України та законодавчих актах, можна вважати наступні: створення соціально-економічних умов щодо комплексного розвитку громад і регіону, пріоритетність у наданні фінансової допомоги тим суб'єктам підприємництва, які не мають достатніх ресурсів для виконання покладених на них функцій і обов'язків при реалізації суспільних проектів [10, с. 6], а також інші, що відображені на рис. 2.

Рисунок 2 – Основні цілі щодо забезпечення розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад

Джерело: розроблено авторами

Для забезпечення процесу розвитку туристично-готельного підприємництва на засадах співробітництва територіальних громад, як складного, комплексного і динамічного процесу, необхідно враховувати різні аспекти, такі як: побудова ефективної системи управління, створення відповідного кадрового забезпечення щодо інноваційного розвитку туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах, стратегічне та фінансове планування, його постійний аналіз, впровадження інноваційних рішень задля

залучення і реалізації сучасних інноваційно-інвестиційних проектів, що сприятиме розширенню сфери туристично-готельних послуг та покращенню їх якості, забезпеченню новими робочими місцями населення територіальних громад, удосконаленню соціальної інфраструктури, організацію науково-інноваційної діяльності тощо. Комплексне забезпечення цих основних складових допоможе забезпечити розвиток туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах з урахуванням історичних і географічних особливостей

територіальних громад і регіонів України, розширити сферу послуг сфери туризму та їх якості, збільшити рівень туристичних потоків, підвищити конкурентоспроможність суб'єктів підприємництва як на внутрішньому, так і на світовому рівні, забезпечити населення територіальних громад новими робочими місцями, розробити комплекс ефективних антикризових заходів та їх реалізацію в кризових умовах, удосконалити законодавчу систему місцевого оподаткування і зборів територіальних громад та забезпечувати збільшення рівня грошових надходжень до місцевого бюджету. Реалізація ефективної місцевої та регіональної політики, її ефективне управління інноваційно-інвестиційним забезпеченням для активізації та розвитку туристично-готельного підприємництва в територіальних громадах, як виду діяльності на засадах співробітництва, що спрямовано на усунення нерівномірного розвитку територіальних громад і регіонів є стратегічно важливим для України в умовах реформ децентралізації.

Висновки. На основі проведеного аналізу теоретичних і практичних аспектів розвитку туристично-готельного підприємництва через призму співпраці територіальних громад можна стверджувати, що в сучасних умовах цей процес виступає, як критично важливий компонент і механізм для реалізації спільних стратегічних цілей. Вищезазначені цілі досягаються шляхом активного залучення місцевих ресурсів, розвитку інфраструктури, створення нових робочих місць та підвищення конкурентоспроможності регіонів на національному та міжнародному рівнях. Співробітництво між громадами також сприяє

впровадженню інноваційних підходів у туристично-готельному підприємстві, що, в свою чергу, підвищує привабливість регіонів для інвесторів і туристів.

Співпраця між територіальними громадами у сфері туристично-готельного підприємництва дозволяє значно підвищити ефективність завдяки об'єднанню ресурсів, що оптимізує витрати і сприяє розвитку туристичної інфраструктури. Таке інтеграційне співробітництво розширює ринок споживачів та послуг, що веде до зростання кількості туристів і розширення географії туристичних потоків. Воно також створює синергію між громадами, що забезпечує обмін досвідом і кращими практиками, а також позитивно впливає на соціальні аспекти, такі як збільшення робочих місць і покращення якості життя. Взаємодія з туристичними підприємствами забезпечує ефективне формування податкового середовища, що підвищує надходження до місцевих бюджетів і дозволяє реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти. Крім того, оптимізація податкових ставок і зборів робить їх більш справедливими для підприємців і громади, підвищуючи інвестиційну привабливість регіонів. Урахування географічних і культурних особливостей регіонів допомагає оптимально використовувати місцеві ресурси та зберігати культурну спадщину, що сприяє економічному зростанню і підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Активна популяризація України на міжнародній арені також позитивно впливає на її інвестиційну привабливість та загальний імідж, що призводить до зростання економічної активності та надходжень до місцевих бюджетів.

Література:

1. Альбещенко О. Створення сприятливих умов для розвитку туристично-готельного підприємництва в об'єднаних територіальних громадах Південного регіону України. Електронне фахове видання з економічних наук "Modern Economics", 2021. № 28. С. 6-12. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V28\(2021\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-01).
2. Кузь Т., Малюта Л., Островська Г., Нагорняк Г. Підходи стратегічного управління у контексті забезпечення розвитку туристичної індустрії. Галицький економічний вісник. 2021, № 71 (4). С. 85-91. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.085.
3. Elvekrok I., Vefen N., Scholderer J., Sørensen B. T. Effects of Network Relations on Destination Development and Business Results. "Tourism Management", 2022. № 88. pp. 1-11. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2021.104402>.
4. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами та владою. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106.
5. Артьомов І. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України. Серія "Євроінтеграція: український вимір" : монографія. Ужгород : Ліра, 2009. 520 с.
6. Огієнко М., Огієнко А., Саркисян Г., Любаров Ю. Формування інноваційної стратегії розвитку туристичного бізнесу в регіоні. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2020. № 4 (2). С. 62-78. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-4-2-62>.
7. Міністерство економіки України : веб-сайт. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?id=89204206-6311-4f1e-b04f-eb0eaf21505f>.
8. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Спільна операційна програма ЄІСП Басейн Чорного моря : веб-сайт Департаменту економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської облдержадміністрації. URL: https://www.economy-mk.gov.ua/index.php/ua/?option=com_content&view=article&id=161&catid=105&Itemid=437.
10. Васьківська К., Васьківський Ю., Децик О., Прокопишак В. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва: регіональний аспект. Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". 2018. № 7, с. 1-11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6444>.

11. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII ; станом на 04 квітн. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
12. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР ; станом на 30 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР ; станом на 01 січн. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Про кооперацію : Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV ; станом на 01 січн. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>.

References:

1. Albeshchenko, O. (2021). Creating Favorable Conditions for the Development of Tourism and Hotel Entrepreneurship in the United Territorial Communities of the Southern Region of Ukraine. Electronic Professional Publication in Economic Sciences "Modern Economics", 28, 6-12. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V28\(2021\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-01).
2. Kuz, T., Malyuta, L., Ostrovska, G., Nagorniak, G. (2021). Strategic Management Approaches in the Context of Ensuring the Development of the Tourism Industry. Halytsky Economic Bulletin, 71 (4), 5-91. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.085.
3. Elvekrok, I., Vefen, N., Scholderer, J., Sørensen, B. T. (2022). Effects of Network Relations on Destination Development and Business Results. "Tourism Management", 88, 1-11. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2021.104402>.
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2009). European Framework Convention on Cross-Border Cooperation between Territorial Communities and Authorities. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106.
5. Artemov, I. (2009). Cross-Border Cooperation in Ukraine's Euro-Integration Strategy. Series "Eurointegration: Ukrainian Dimension" : Monograph. Uzhhorod : Lira, 2009. 520
6. Ohienko, M., Ohienko, A., Sarkisyan, G., Lyubarov, Y. (2020). Formation of an Innovative Strategy for the Development of the Tourism Business in the Region. Bulletin of HNAU. Series : Economic Sciences, 4 (2), 62-78. DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2020-4-2-62>.
7. Ministry of Economy of Ukraine (2017, March 16). The Cabinet of Ministers approved the Tourism and Resort Development Strategy until 2026. <https://me.gov.ua/News/Detail?id=89204206-6311-4f1e-b04f-eb0eaf21505f>.
8. State Statistics Service of Ukraine. <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Department of Economic Development and Regional Policy of Mykolaiv Regional State Administration. Joint Operational Programme ENI Black Sea Basin. https://www.economy-mk.gov.ua/index.php/ua/?option=com_content&view=article&id=161&catid=105&Itemid=437.
10. Vaskivska K., Vaskivskiy Yu., Detsyk O., Prokopyshak V. (2018). Financial Provision of Investment Activities of Business Entities: Regional Aspect. Electronic Scientific Professional Publication "Effective Economy", 7, 1-11. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6444>.
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). On the Cooperation of Territorial Communities. № 1508-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). On Local Self-Government in Ukraine. № 280/97-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). On Tourism. № 324/95-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). On Cooperation. № 1087-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>.

